
I begyndelsen er bevægelse - Hvad fortæller nyere forskning om betydningen af og betingelser for bevægelse i barnehagen?

Thomas Moser

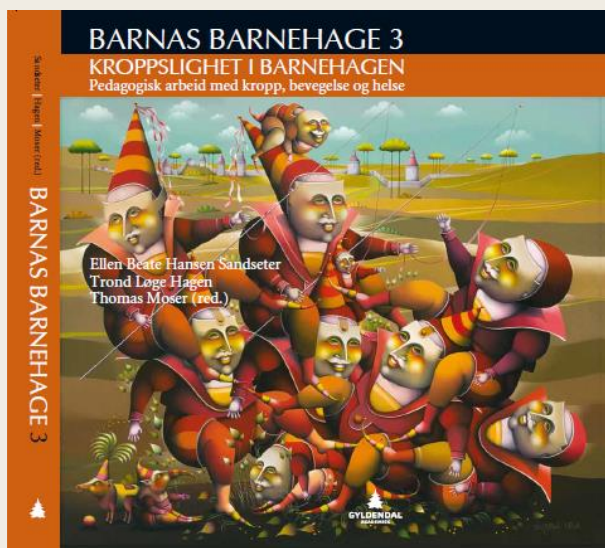
RE:MOVE 2021 – Pædagogiske modeller i idræt og bevægelse

Aarhus, 2.12.2021

NOE (SELV-)SKREVET TIL TEMAET

Dagens reklameinnslag ...

Moser, T. (2013). **Barns kroppslighet som del av barnehagens helhetlige dannelsesoppdrag.** I E.B. Hansen Sandseter, T. Løge Hagen og T. Moser (Red.), *Kroppslighet i barnehagen - pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (kap. 1, s. 22-40). Oslo: Gyldendal akademisk.

Moser, T. (2012). **Det kropslige barn - nogle tanker om kropslighed og dannelse.** I J.-O. Jensen (red.), *Motorik og bevægelse i børns liv* (s. 15-35). Århus: VIA systime.

Moser, T. & Storli, R. (2014). **Fysisk og motorisk utvikling.** Storli, R. & Moser, T. (2014). **Boltrelek og lekeslåsning i et utviklingsperspektiv.** I V. Glaser, I. Størksen & M. B. Drugli (red.), *Utviklingspsykologi i barnehagen. En forsknings- og praksisnær fremstilling* (Kapittel 5; s. 100-126; Kapittel 6; s. 127-166). Trondheim: Akademika.

Arnesen, E.S, Gulbrandsen, K., Gundersen, A.H., Hovden, L. (2010). **Bevegelsesglede i barnehagen - begeistringssmitte og tilrettelegging.** Fagbokforlaget.

Oversikt

- Kroppslighet
- Noen eksempler fra forskningens verden
 - Betingelser for bevegelse
 - Betydningen av bevegelse
- Noen praktiske råd og refleksjoner med tanke på pedagogisk praksis

Barns Kroppslighet

Hvorfor dette begrepet?

En personlig «begrepsavklaring»:
Fysisk aktivitet i barnehagen = Bevegelseslek = Kroppslig lek

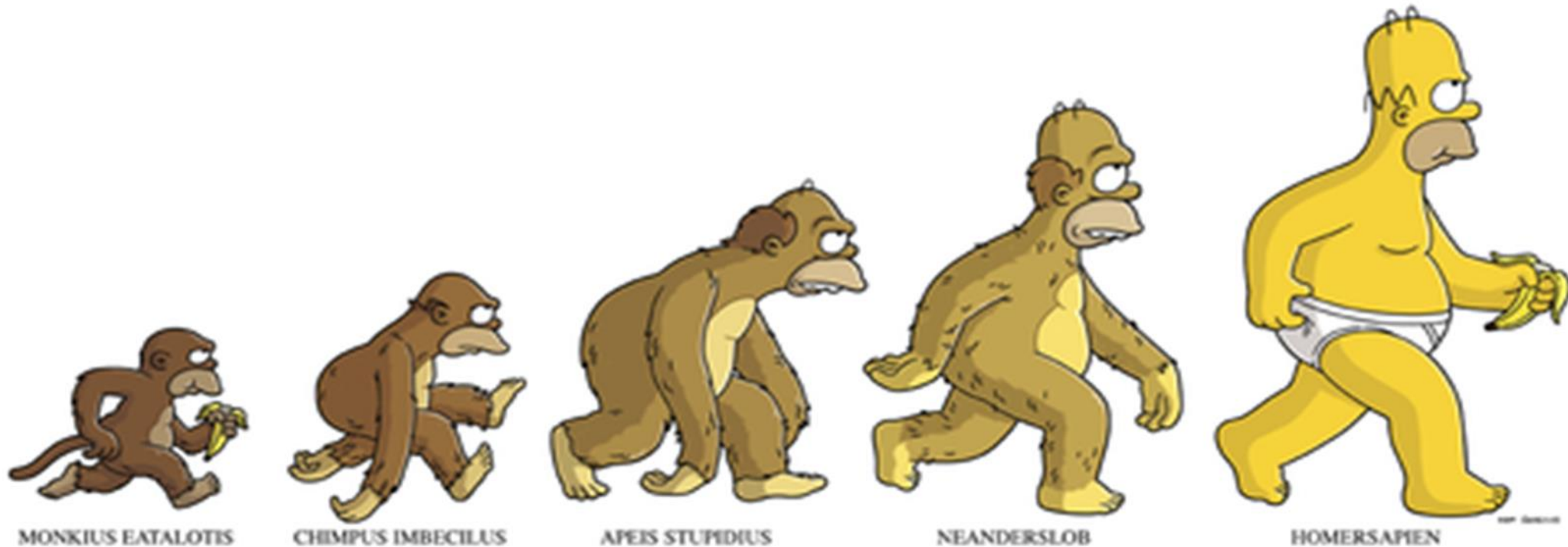

Hvorfor «Kroppslighet»?

- Begrepet åpner for en helhetlig og romslig tilnærming til barns kropp og bevegelse
- Begrepet overskrider en (ensidig) biologisk-helsemessig og motorisk-ferdighetsmessig forståelse av kropp og bevegelse
- Inkluderer blant annet
 - Sansing, opplevelse og erfaring
 - Følelsesmessige og sosiale/relasjonelle prosesser
 - Kroppen som kulturbærer (habitus) samt
 - Grunnlag og uttrykk for identitet
 - Ferdigheter, fysiske ressurser, prestasjon, helse

FYLOGENETISK UTVIKLING

FYLOGNESE = Evolusjonsperspektiv
Utvikling av mennesket som art

HOMERSAPIEN

FYLOGENETISK UTVIKLING

(hentet fra Reidar Sävfenbom, Norges Idrettshøgskole)

- Fra Australopithecus' tid har mennesker utviklet kroppslige egenskaper til å mestre hverdagens krav, tilpasset seg og tilpasset miljøet og utfordringer.
- Kroppsligheten bidrar til spesielle «overlevelsesegenskaper». F.eks. «frigjøring» av armer og hender fra forflytningsoppgaver.
- I ulike typer (bevegelses-)atferd utviklet mennesket unike egenskaper (f. eks. kommunikasjon, samarbeid, redskapsbruk).

Industriell revolusjon → starten på at mennesker gjør sin egen kroppslighet overflødig?

Kroppen i fenomenologisk perspektiv

Maurice Merleau-Ponty

- Kroppen er, når alt kommer til alt, hele grunnlaget for et menneskets eksistens. Hva ville vi være uten kropp?
- Vi er forankret i og atskilt fra verdenen gjennom kroppen
- Vi har en kropp og vi er en kropp

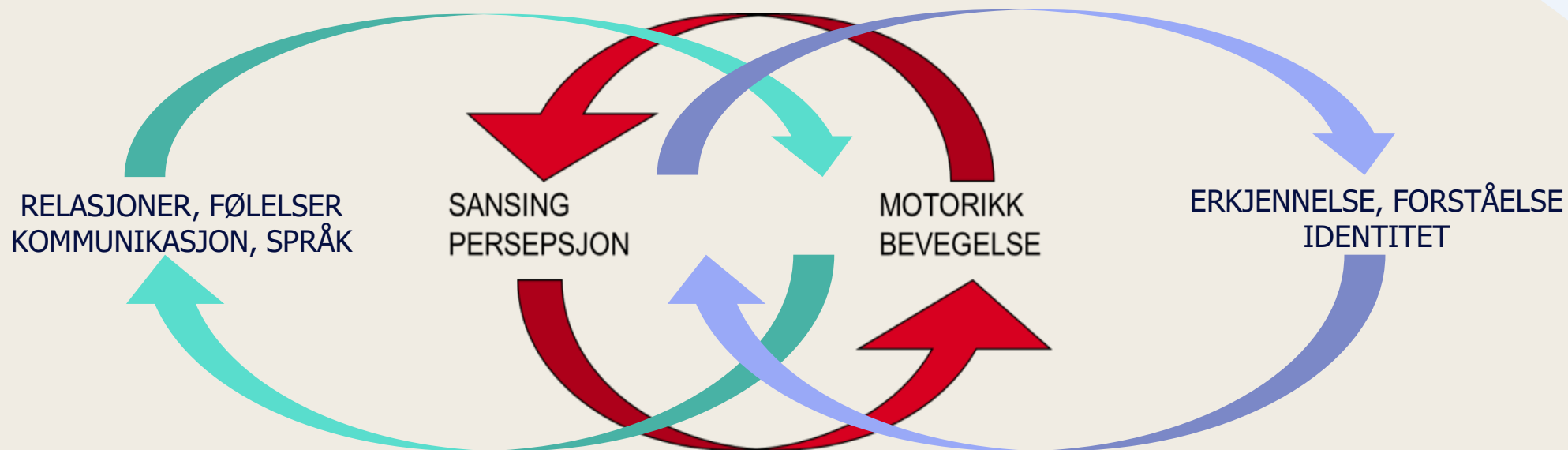
Å erfare med kroppen –
«First hand experience»

Enhet av sansing, bevegelse, språk og erkjennelse

Motorikk/bevegelse kan ikke tenkes uten sansing/persepsjon og omvendt

Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser.
(Rammeplanen, 2017, s. 22)

Persepsjon og bevegelse er to sider av samme sak - de betinger hverandre

Viktor von Weizsäcker - Der Gestaltkreis (1940)

Kroppslighet og dannelse

- Kroppslig handling (bevegelse) og erfaring er fundamentale elementer i barnehagebarns dannelsesprosesser.
- Barnet utforske den fysiske og sosiale verden, og egne handlingsmuligheter gjennom kroppen
- Kroppslig dannelse - Physical Literacy
- Handling (gjøren) og erfaring (opplevelse) trigger språket - behov, ønske og lyst til å snakke sammen

Kroppslighet som utviklings- og læringsagent

- Barn «tilegner seg verden» gjennom kropp og bevegelse
- De går, løpe, hoppe, klatre, bærer, kjenner og føler seg til en forståelse av verden (alene og sammen med andre)
- Mye (det meste av) **lek** er kroppslig
- Barnet erfarer og tilegner seg steder og materialer (og kunnskap om disse) gjennom å gjøre
- Undervurderes betydningen av kroppslige /motoriske handling (og utvikling) for sosial, språklig, kognitiv og kulturell utvikling?

Språklige nedslag av det kroppslige:

- Begripe - å gripe
- Undersøke - å søke under
- Forstå - å stå foran
- Kunnskap – å skape kunnen
- Undervise – å vise under
- Lek, norrønt leikr, betyr opprinnelig «bevæge sig heftig, hoppe, danse»^{*)}

^{*)}Falk & Torp (1903). Etymologisk Ordbog. Kristiania: Aschehoug

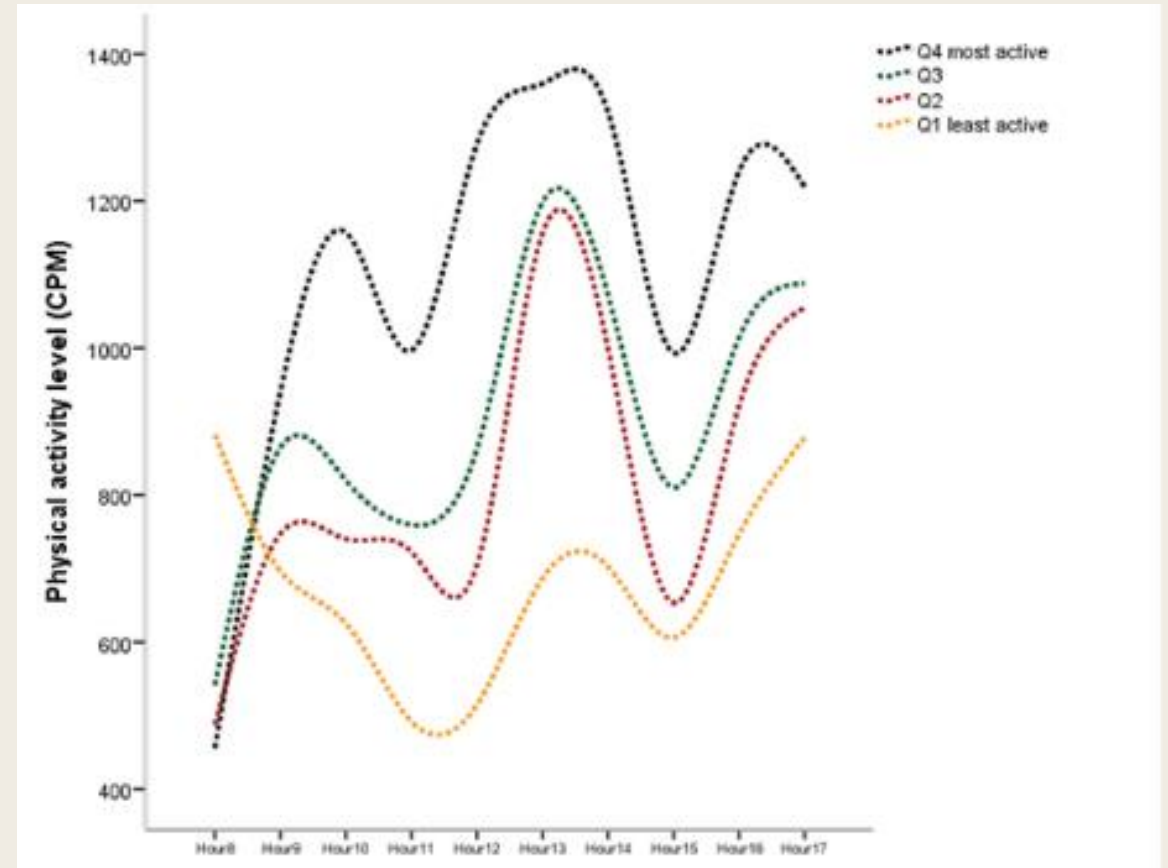
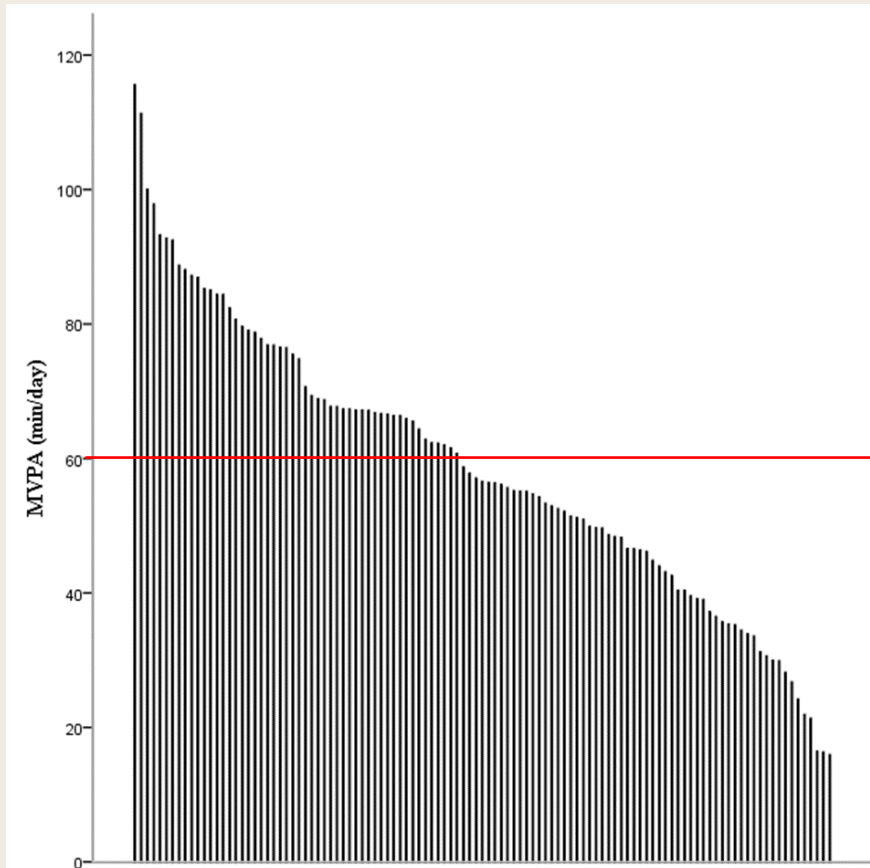
Betingelser for bevegelse i BARNEHAGEN

Hva vet vi? Noen eksempler fra forskningens verden – mengde, intensitet og voksendeltakelse

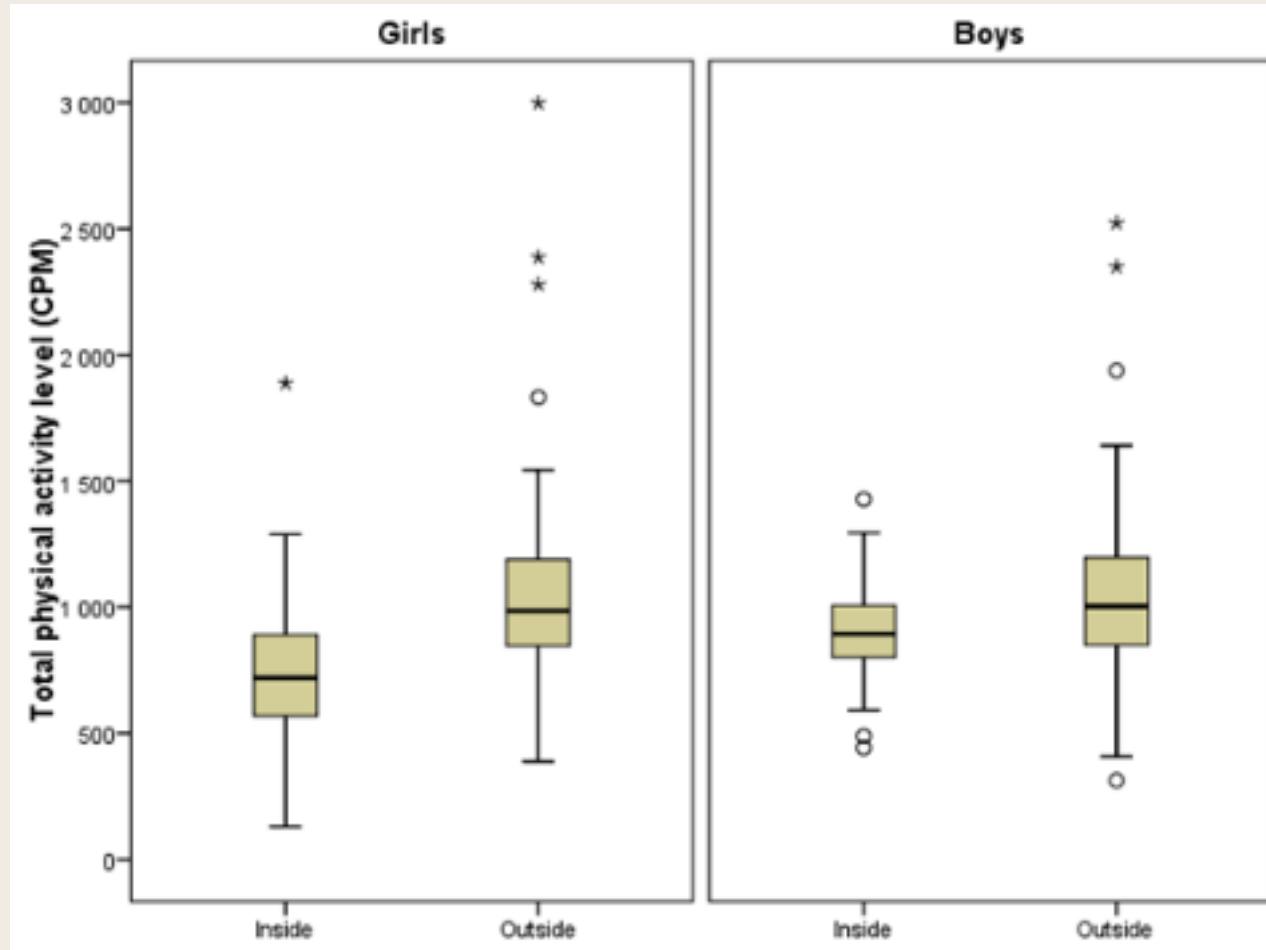
Det store bildet – barns aktivitetsnivå i barnehagen

n=116; 3 og 4 åringer

Andersen, E., Borch-Jenssen, J., Øvreås, S., Ellingsen, H., Jørgensen, K.A. & Moser, T. (2017). Objectively measured physical activity level and sedentary behavior in Norwegian children during a week in preschool. *Preventive Medicine Reports* 7, 130–135. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2017.06.003>

Forskjell gutter og jenter – ute og inne

Andersen, E., Borch-Jenssen, J., Øvreås, S., Ellingsen, H., Jørgensen, K.A. & Moser, T. (2017). Objectively measured physical activity level and sedentary behavior in Norwegian children during a week in preschool. *Preventive Medicine Reports* 7, 130–135. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2017.06.003>

Sammenfatning av hovedmomenter

- Barna som har mye moderat og høy intensitet sitter også betydelig mindre (og omvendt)
- Mer aktive barn er aktive alle dager (tilsvarende er passive barn mer passive alle dager)
- Barn er mer aktive ute enn inne
- Men: for de 25% minst aktive er det ikke forskjell på aktivitetsnivået ute og inne
- Guttene er mer aktive enn jentene, men bare inne og ikke ute (interessant funn)
- Det er en sammenheng mellom barns aktivitetsnivå ute og inne. Aktive barn er aktive både inne og ute (og omvendt: passive inne og ute)

Affordances in outdoor environments and children's physically active play in pre-school

Akselerometerstudie; 16 barn 3-5 år (9 jenter 7 gutter); 1 bybarnehage; 3 dager: utelekeplass: vinter og vår; natur: vår; Storli & Løge Hagen (2010)

Picture 1. Roof with benches, seesaw, sandpit, two hills with steps and slide, bridge with climbing tower and rocking horse. Surface of gravel and lawn

Picture 2. Swings with protection area, climbing device and group of threes, and rocking horse. Bridge and climbing tower in the back

Picture 3. Winter environment and sledding

Picture 4. Hiding space inside the climbing tower

Picture 5. Beach of rubble stones and huge cable dispenser

Picture 6. Rugged slopes of naked rock

Picture 7. Cable dispenser at the beach

Picture 8. Catching and exploring small crabs at the beach

Lignende funn fra Trondheim (DMMH)

Rune Storli & Trond Løge Hagen (2010)

- Resultatene i denne studien viser ingen forskjell i nivået av fysisk aktiv lek mellom det tradisjonelle lekeplassmiljøet og det naturlige miljø.
- Sterk individuell sammenheng (korrelasjon) av fysisk aktiv lek mellom ulike dager.
- Dette tyder på at barnas fysisk aktive lek på individuell basis er nokså stabil fra dag til dag, relativt uavhengig av miljøet.
- For barns fysisk aktive lek i barnehagen er flere forhold av betydning:
 - Forutsetninger av det enkelte barn (personlige egenskaper)
 - Det fysiske miljøet (kompleksitet, mangfold) og
 - Det sosiokulturelle miljøet (barnehagekultur).

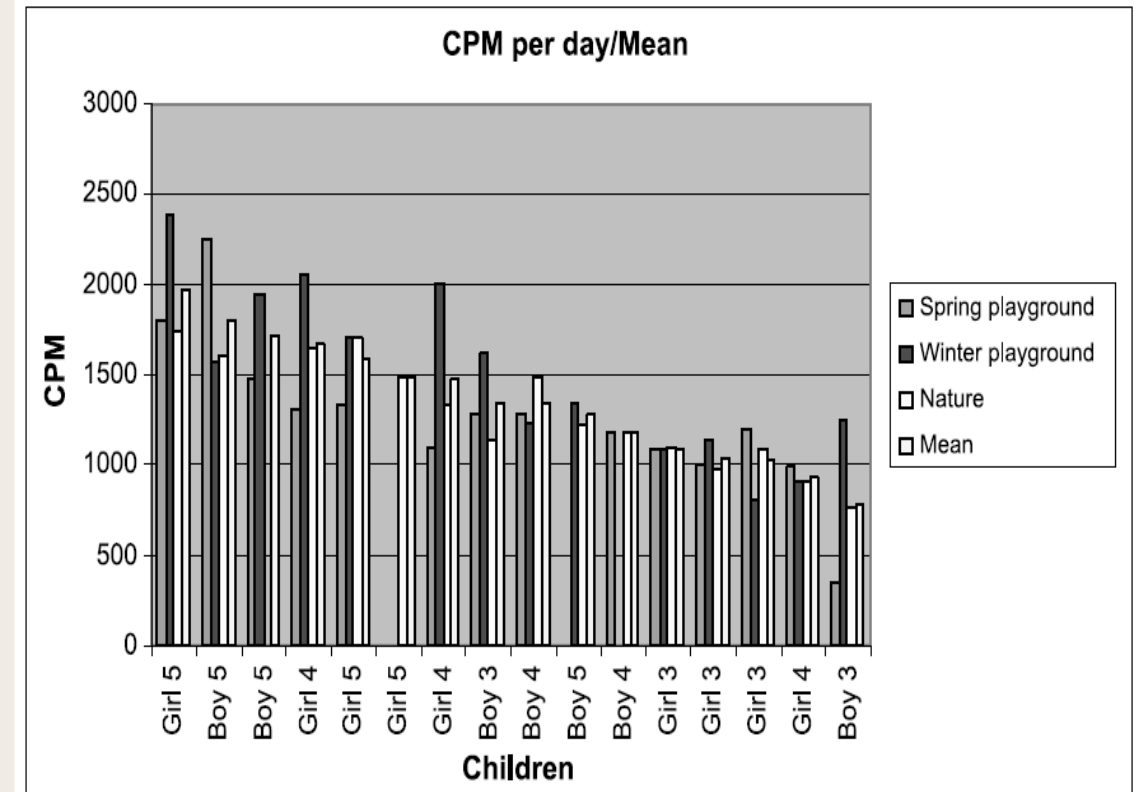

Figure 3. Counts per minute (CPM) per children during the three days of measuring in the different environments and seasons, inclusive gender and age of the children.

Et blikk på barns vilkår for fysisk aktivitet i barnehager. En komparativ studie, 1981 og 2009.

Stokke, A. (2011), *Barn*, 1, 27-47.

Representativ spørreskjemaundersøkelse; N=336 (2009); N=287(1981)/Barnehager har i 2009 flere lekeapparater og naturelementer enn i 1981, men færre husker og klatreapparater.

- Førskolelærerne vurderer lekemiljøet og mengde småutstyr bedre i 2009 enn i 1981.
- Bruken av nærmiljøet (natur, park og idrettsplass) har økt fra «av og til» til «ukentlig».
- I 2009 brukes mer tid ute, både sommer og vinter, enn i 1981.
- På grunnlaget av førskolelærernes vurdering: Normalgruppen «middels fysisk aktive» er blitt mindre i 2009, mens gruppen «svært fysisk aktive» har økt og gruppen «passive» har blitt mindre.

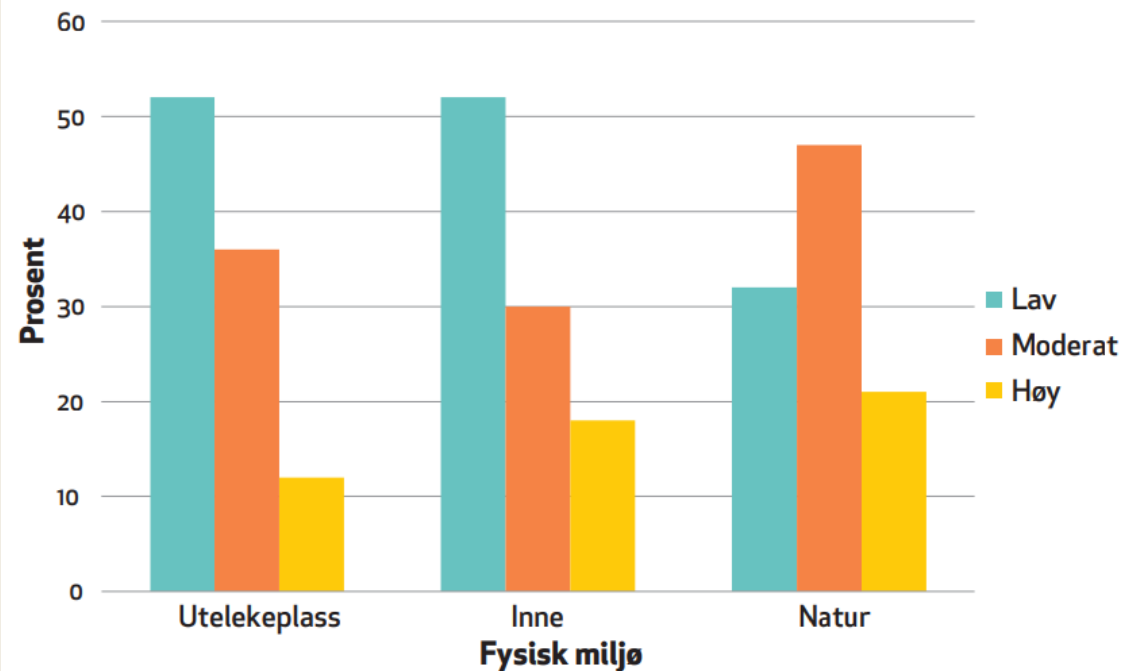

Aktivitetsnivå, miljø og type lek

Første Steg, 2015, Nr. 2, s. 19 f.

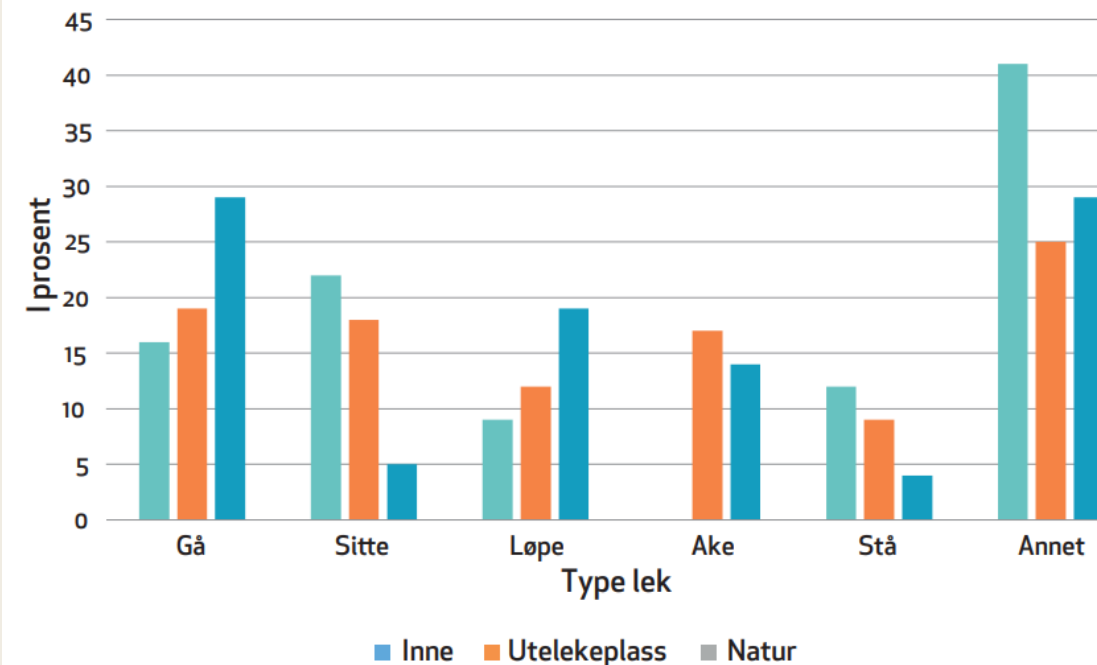
211 barn, 1-6 år, 66% gutter, 34% jenter, i Oslo området. Observasjoner 2010-2013, november – februar, 12 minutter, hvert 30. sekund

AKTIVITETSNIVÅ I TRE ULIKE MILJØER

Figur 2: Intensitet i kroppslig lek i tre ulike miljøer

TYPE LEK I TRE ULIKE MILJØER

Figur 3. Type lek i tre ulike miljøer

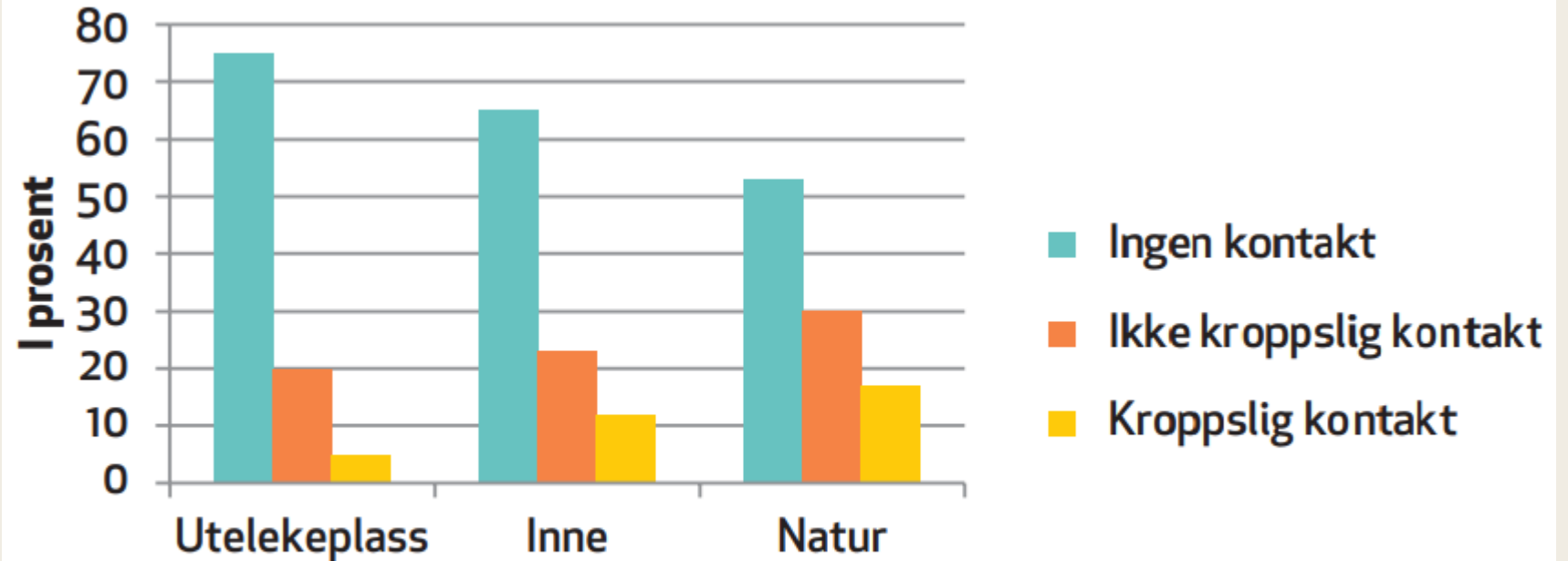
HEID OSNES (Heid.Osnes@hioa.no) er førstelektor ved Høgskolen i Oslo og Akershus, og **HILDE NANCY SKAUG** (Hilde-Nancy.Skaug@hioa.no) er høgscolelektor samme sted (private bilder).

Aktivitetsnivå og voksenkontakt

Første Steg, 2015, Nr. 3, s. 52

Graden av voksenkontakt

- *Ingen kontakt*: den fysiske nærmeste voksne har ingen kontakt eller oppmerksomhet mot barnet som leker kroppslig
- *Ikke kroppslig kontakt*: den fysiske nærmeste voksne kommuniserer med barnet på en eller annen måte
- *Kroppslig kontakt*: den fysiske nærmeste voksne deltar aktivt i leken

Figur 1: Type voksenkontakt på utelekeplassen, inne og i natur.

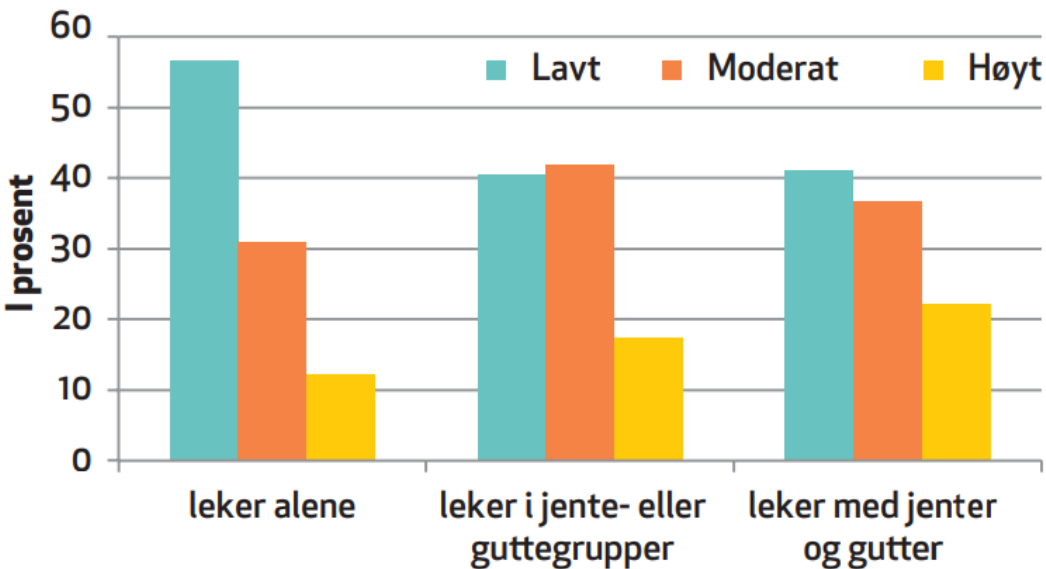

Alder, kjønn, miljø og lekens intensitet

Første Steg, 2015, Nr. 3, s. 51 f.

Tabell 3. Sosialt lekemønster i de yngste og eldste barnas kroppslige lek

	Utelekeplass		Inne		Natur	
	Yngste	Eldste	Yngste	Eldste	Yngste	Eldste
Alene	48%	20%	54%	20%	34%	22%
Jenter eller guttegrupper	32%	60%	25%	59%	42%	43%
Jenter og Gutter	20%	20%	21%	21%	24%	35%
Sum:	100%	100%	100%	100%	100%	100%

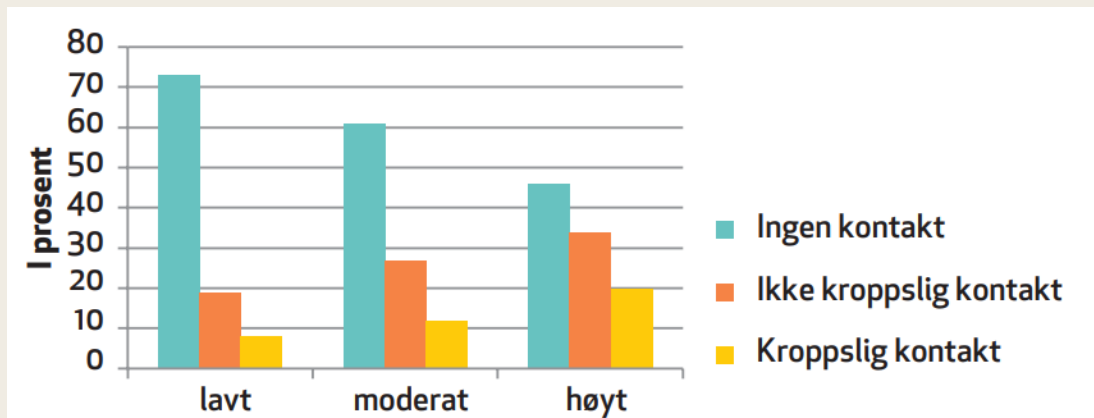

Figur 4. Sosialt lekemønster i forhold til lekens intensitet.

Vokseninvolvering, alder, kjønn og intensitet

Første Steg, 2015, Nr. 3, s. 51 f.

Figur 2: Voksnes involvering i kroppslig lek i forhold til lekens intensitet.

Tabell 1: Voksnes involvering i de yngste og eldste barnas kroppslige lek

	Utelekeplass		Inne		Natur	
	Yngste	Eldste	Yngste	Eldste	Yngste	Eldste
Ingen kontakt	75 %	75 %	67 %	65 %	46 %	55 %
Ikke kroppslig kontakt	18 %	20 %	17 %	25 %	30 %	30 %
Kroppslig kontakt	7 %	5 %	17 %	10 %	24 %	15 %
Sum:	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 2: Voksnes involvering i jenters og gutters kroppslige lek

	Utelekeplass		Inne		Natur	
	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter
Ingen kontakt	78 %	73 %	69 %	64 %	61 %	48 %
Ikke kroppslig kontakt	17 %	22 %	14 %	27 %	32 %	28 %
Kroppslig kontakt	5 %	5 %	17 %	9 %	7 %	24 %
Sum:	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Våre resultater viser at voksne er lite aktivt deltagende i barnas kroppslige lek. I Natur finner vi at voksne er mer involvert i kroppslig lek enn inne og på utelekeplassen. Mens de voksne involverer seg like mye i jenters og gutters kroppslige lek på utelekeplassen, finner vi forskjeller i voksnes involvering i jenters og gutters kroppslige lek inne og i naturen.

(Osnes & Skaug, 2015b, s. 54)

LITE AKTIVE VOKSNE KJØNNSFORSKJELLER

Det er noe overraskende at de voksne ikke har tettere kontakt med de yngste, enn de eldste barna i kroppslig lek. Det ser ut til at aktive voksne fører til at barna lettere oppnår moderat og høyt aktivitetsnivå i leken og dermed bidrar til å etterkomme helsemyndighetenes anbefalinger om høyt til moderat aktivitetsnivå i kroppslig lek. (Osnes & Skaug, 2015b, s. 54)

OVERASKENDE LITE KONTAKT MED DE YNGSTE AKTIVE VOKSNE FREMMER BARNES AKTIVITETSNIVÅ

(Første Steg, 2015/2, s. 11, foto/©: HiB)

“We Don't Allow Children to Climb Trees”: How a Focus on Safety Affects Norwegian Children's Play in Early-Childhood Education and Care Settings

- Det norske samfunnets avslappede holdning til barns risikofylte lek i barnehagen har endret seg i retning av en mindre risikovillig holdning
- Seks kategorier av begrensninger i barnas muligheter for fysisk aktiv lek:
 - 1) Restriksjoner i lek og aktiviteter
 - 2) Begrensninger i uteområdet
 - 3) Restriksjoner knyttet til vann
 - 4) Begrensninger i utflukter
 - 5) Restriksjoner som skyldes vær og årstidsbestemte forhold
 - 6) Andre begrensninger på fysisk aktiv lek

Sandseter, E. B. H., & Sando, O. J. (2016). “We Don't Allow Children to Climb Trees”: How a Focus on Safety Affects Norwegian Children's Play in Early-Childhood Education and Care Settings. *American Journal of Play* 8(2), 178-200.

Betydningen av barnehageansatte – empirisk støtte

(Kippe, 2021, Barnehagen som arena for fysisk aktivitet, ph.d.)

- Fysisk aktivitetsnivået i barnehagen er den viktigste bidragsyter til barns fysiske aktivitetsnivå på hverdager.
 - Gutter er mer aktiv enn jenter
 - Barns fysiske aktivitetsnivå både på fritiden og i førskolen var ikke assosiert med mødres alder, utdanningsnivå eller inntekt.
 - Positiv sammenheng mellom fysisk aktivitetsnivå på fritiden og i barnehage.
 - Betydelig forskjeller i det fysiske aktivitetsnivået mellom barnehager. (2018a)
- Signifikant sammenheng mellom førskolepersonalets gjennomsnittlige aktivitetsnivå i barnehagetiden og barnas aktivitetsnivå. (2018b)
- Personalets individuelle holdninger (og spørreskjemadata om deltakelse i og initiativ til barns fysisk aktive lek) hadde ingen sammenheng med barns fysiske aktivitetsnivå. (2018b)

Kippe, K., & Lagestad, P. (2018a). Preschool: Producers or Reducers of Inequality Regarding Physical Activity Levels in 4-6 year old Children. International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education, 11(2), 4272-4280. <https://infonomics-society.org/wp-content/uploads/Producers-or-Reducers-of-Inequality-Regarding-Physical-Activity-Levels.pdf>

Fossdal, T. S., Kippe, K., Handegård, B. H., & Lagestad, P. (2018b). "Oh oobe doo, I wanna be like you" associations between physical activity of preschool staff and preschool children. *PLoS One*, 13(11), e0208001-e0208001. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0208001>

Betydningen av barnehageansatte – empirisk støtte

(Kippe, 2021, Barnehagen som arena for fysisk aktivitet, ph.d.)

- Barnehagepersonalet har stor betydning som tilrettelegger for barns fysiske aktivitet. Personalets deltakelse i fysisk aktivitet initiert av barna er viktig. Det meste av den fysiske aktiviteten foregår utendørs. (2021a)
- Høy aktive barnehager kjennetegnes gjennom: Et bevisst og aktiv bruk av barnehagens uteareal samt planlegging og organisering av aktivitetene, på grunnlag av **et felles syn på betydningen av fysisk aktivitet** (“collective awareness”), og aktiv deltakende voksne i barns aktiviteter og lek. (2021b)

Kippe, K. O., Fossdal, T. S., & Lagestad, P. Å. (2021a). An Exploration of Child-Staff Interactions That Promote Physical Activity in Pre-School. *Frontiers in public health*, 9, 10. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.607012>

Kippe, K., & Lyngstad, I. (2021b). The views, collective awareness and staff practices in promoting physical activity in preschools: an analysis of two preschools in Norway with high and low levels of physical activity. *Education 3-13*, 1-13. <https://doi.org/10.1080/03004279.2021.1929377>

Barnehagelærers betydning (Sørensen, 2013)

- Hyppigheten og formen for aktivitetene som organiseres for barna, og hvorvidt førskolelærerne forbereder barna på å være fysisk aktive spiller en viktig rolle for barnas fysiske aktivitetsnivå.
- Barnehagelæreren må være tydelige på sine forventninger til barna i forbindelse med fysisk aktivitet.
- Personalet må være bevisst på at de er rollemodeller i de strukturerte, organiserte fysiske aktivitetene.

Sørensen, (2013). Børns fysiske aktivitet i børnehaver. En analyse af 5-6 årige børns muligheder og betingelser for fysisk aktivitet i forskellige børnehaver og den fysiske aktivitets betydning for børns udvikling. Ph.d.-afhandling. Syddansk Universitet.

(Barnehage-)Lærernes holdninger – noen eksempler

- Tydelige kjønnsforskjeller i kroppens framturen i barnehagen. Stereotypene skapes i vesentlig grad også gjennom et "kjønnet blikk" (Rossholt, 2003).
- Ogilvy (et. al., 1992) observerte systematiske ulikheter mellom pedagogenes respons på og forhold til barn som tilhører den europeiske majoritets-etnisiteten og asiatiske barn.
- I England fant Sonuga-Barke (1992) betydelige forskjeller i hvordan lærere vurderte atferden til asiatiske og "etnisk engelske" elever: Asiatiske barn ble av pedagogene i mye større grad vurdert som hyperaktive enn sine ikke-asiatiske klassekamerater.
- Objektive målinger gjennom bevegelsesregistreringer **viste det motsatte.**

Fysisk aktivitet, kroppslighet og læring

Mange ideer, erfaringer og noen «fakta» ...

© Kanvas

Kroppslighet og danning - Nytteverdi og egenverdi

- 1) **KROPPSLIGHETENS NYTTEVERDI:** Funksjonalistisk, instrumentalistisk perspektiv på kropp og bevegelse.
 - Gjennom kropp og bevegelse frambringes effekter eller resultater som ligger utenfor kropp og bevegelse
 - Performance; helse; ferdigheter og prestasjoner; kunstneriske produkter;
 - 2) **KROPPSLIGHETENS EGENVERDI** - Kroppslighet som eksistensiell kategori for det å være menneske.
 - Bevegelse som genuint uttrykk av menneskers kroppslighet.
 - Kropp og bevegelse har en verdi i seg selv - må ikke begrunnes gjennom utenforliggende effekter.
- I et dannelsesperspektiv inngår verdier. Det er et spørsmål om balanse.

Kroppslighetens betydning for barns utvikling, læring og dannelse (fakta og antakelser)

- **BIOLOGISK BETYDNING**

Fysisk helse, styrke, kondisjon, kroppsvekt

- **MOTORISK BETYDNING**

Bevegelsesferdigheter, balanse, koordinasjon

- **PSYKOLOGISK BETYDNING**

Sansing og persepsjon, erfaring og læring, mental helse, trivsel og glede, selvfølelse

- **SOSIAL OG KULTURELL BETYDNING**

Kommunikasjon, sosiale relasjoner, anerkjennelse, sosial status

Psykososiale erfaringer gjennom bevegelse

**PERSONLIGHET/
IDENTITET:** Jeg er sporty;
Jeg får det til; Jeg mestre;
"Kjønnskrovers erfaring"

KOGNITIVT: Eksplisitt viten
(komme seg opp og ned;
plassering uten risiko for den
andre; "metakognisjoner");
prestasjonsvurdering;
selvregulering

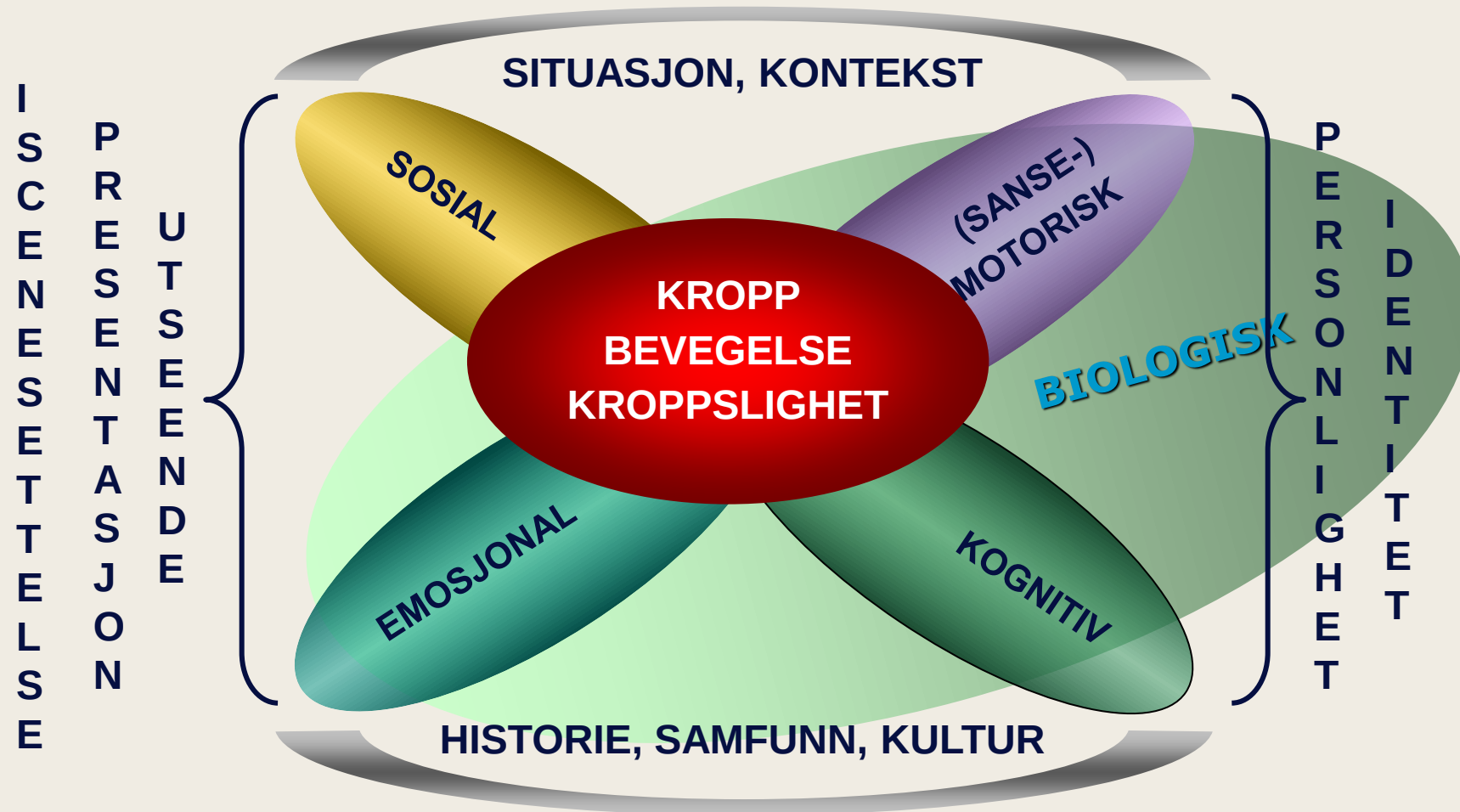
EMOSJONELT: glede; trivsel
og velvære; mod og stolthet;
selvtillit;

SOSIALT: samarbeid;
kommunikasjon; tillit til
hverandre; anerkjennelse;
presentasjon;
iscenesettelse;

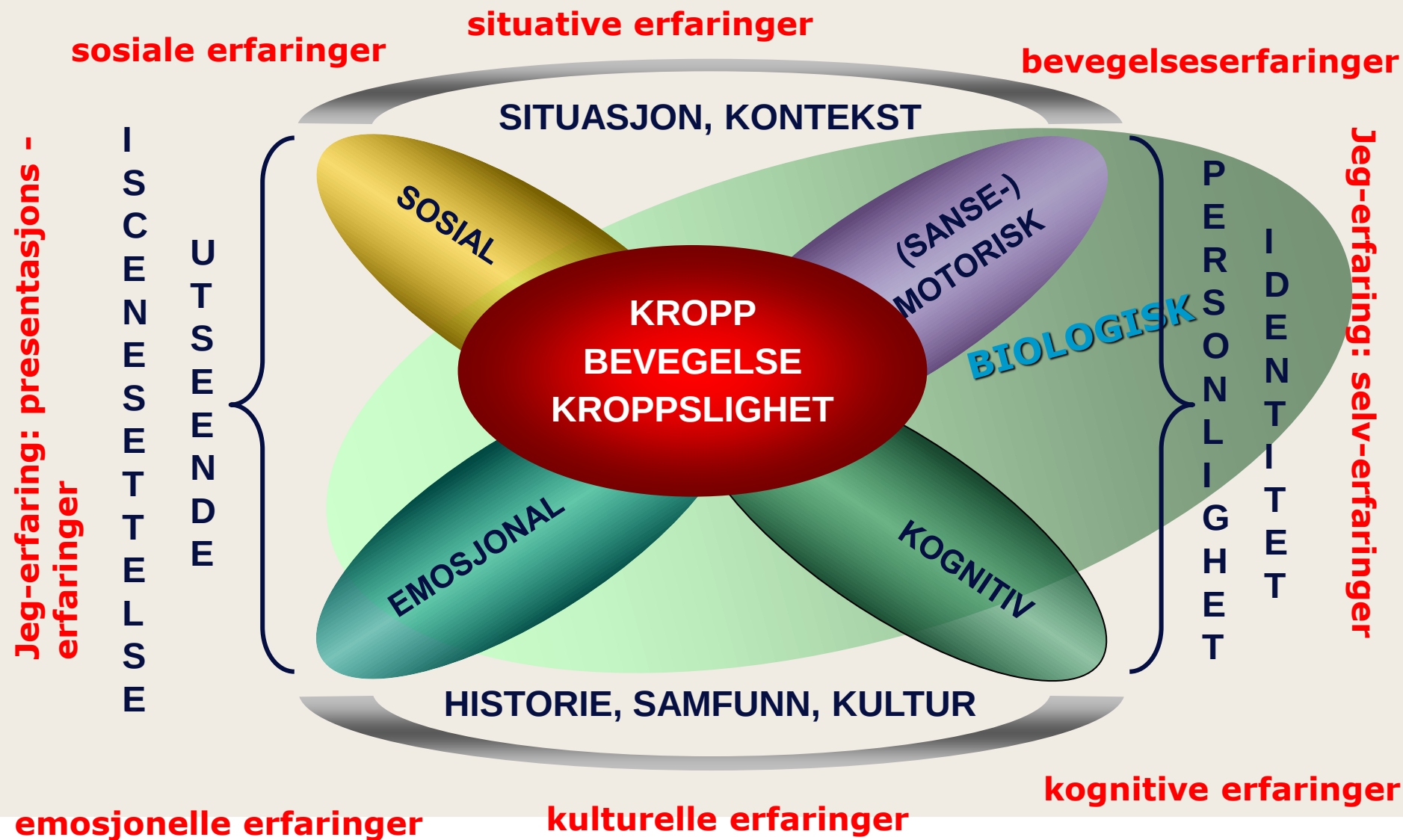

SANSEMOTORISK:
Balanse; tilpasning til
hverandre; koordinasjon;
Biologisk: Styrke

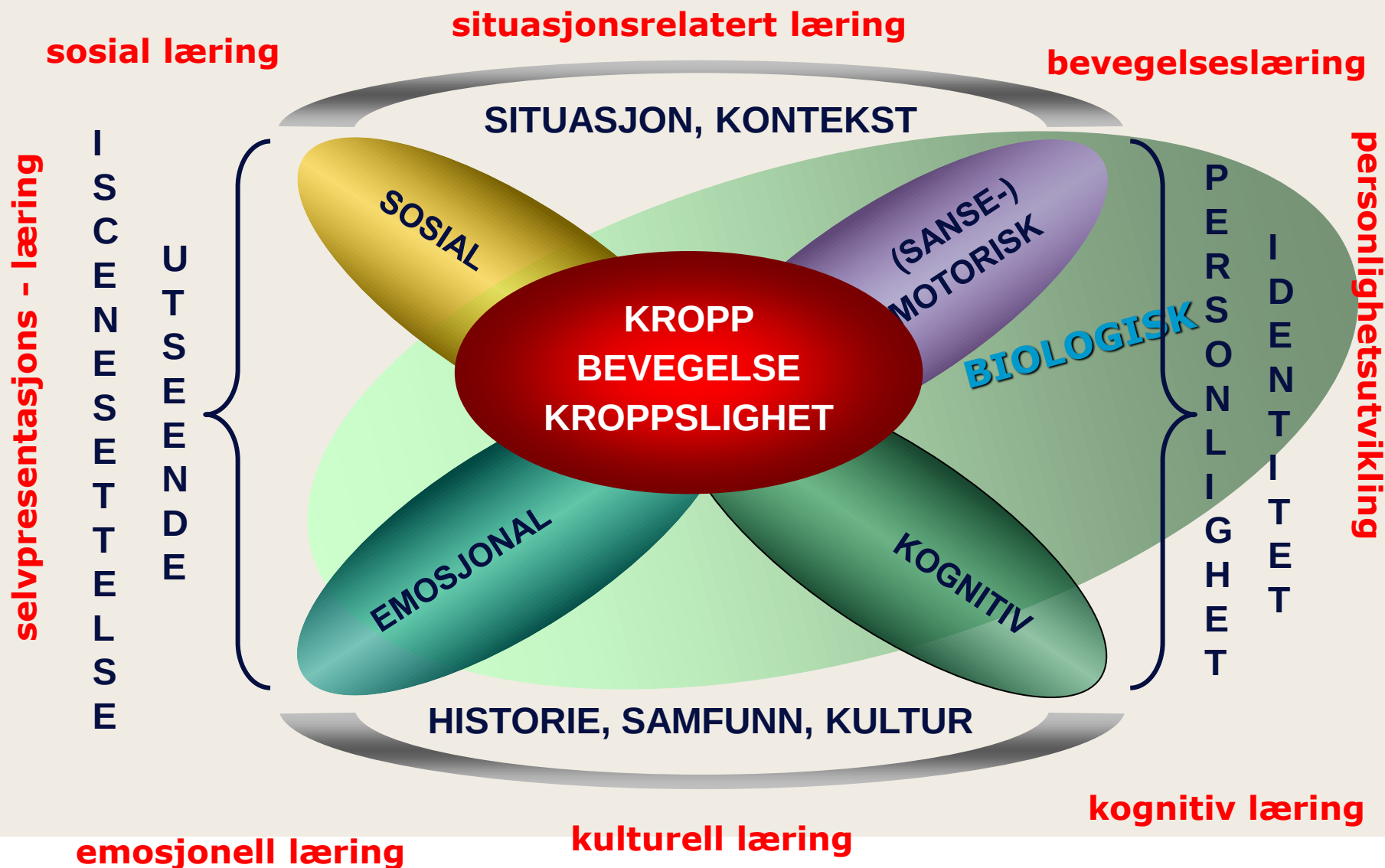
Kropp og bevegelse i et psykososialt perspektiv

Kropp og bevegelse i et erfaringsperspektiv

Kropp og bevegelse i et lærings perspektiv

Motorisk kompetanse, ferdigheter

Har betydning for

- å takle hverdagen i barnehagen
- å utforske og forstå miljøet
- å utvikle kunnskap og «akademiske»/skolske ferdigheter
- å fremme sosiale relasjoner og kommunikasjon
- å trives, ha gode følelser

(Aldgate , 2006; Best, 2010; Committee on Early Childhood Pedagogy & National Research Council, 2000; Kohl & Hobbs, 2011; Krombholz, 2006; Trevlas, Matsouka, & Zachopoulou, 2003; Piek, Bradbury, Elsley & Tate, 2008; Schaffer, 1996; Semerud-Clikeman, 2007; Thelen, 2000; Ytterhus, 2002)

Predicting school adjustment from motor abilities in kindergarten

Bart, Hajami & Bar-Haim (2007)

- Gode motoriske ferdigheter kan være en «buffer» for normative utfordringer og svakere motorisk en risikofaktor i overgangsproessen.
- Målingen av forskjellige indikatorer for motorisk kompetanse i 5 års alderen gir en bedre prediksjon av «tilpasning» til/i skolen og prososial oppførsel enn målingen av kun enkelte motoriske funksjoner.
- “Early assessment of children’s motor function, before school entry, could allow for motor-oriented intervention that may facilitate the transition to school for children with suboptimal motor ability” (p. 611).

Motorisk, sosialt og kognitivt utviklingsområdet – henger sammen

- I Tyskland observerte Scherrer (1996) en positiv sammenheng mellom motorikk og kognitive og sosiale aspekter hos 3-5-årige barn.
- Det motoriske funksjonsnivå var særlig knyttet til handlingsintelligensen, "arbeidsatferden" og den verbale intelligensen (sosiokulturell avhengighet).
- Bevegelsesbaserte tiltak og opplæring forbedret både handlings-, verbalintelligens og barnas motorikk.

Sosiale prosesser, kropp og bevegelse

Kjønn, etnisitet, funksjonshemming og alder, men også fysisk styrke og utholdenhet, ferdigheter, kroppshøyde og vekt kan påvirke sosiale (relasjonelle) forhold både direkte og formidlet gjennom motoriske prosesser.

(Early et al., 2010; Garcia, 1994; Gidley Larson et al., 2007; Graf et al., 2004; Hinkley, Salmon, Okely, Hesketh, & Crawford, 2012; Ojala & Talts, 2007; Tonyan & Howes, 2003)

Kroppslig kapital i fellesskapet

- Sosiokulturelle forutsetninger - hvordan klarer barnet å forholde seg til uttalte og ikke uttalte (tause) krav? Her kreves det kroppslig kapital (jfr. Bourdieu, 1986) for å unngå at sosiale ulikheter befestes eller forsterkes (Bernstein, 2001).
- Det å forstå og beherske de kroppslige kodene som gjelder og er tillat i en institusjon som barnehage er en viktig forutsetning for å forebygge eksklusjonsprosesser og styrke inkludering.

Kroppslig inklusjon og eksklusjon (Ytterhus, 2002)

- Undersøkte hvordan barn i norske barnehager utvikler forventninger i forhold til kroppsligheten (3-6 årige).
- Negative konsekvenser hvis et barn ikke kan leve opp til disse forventningene. Barn utvikler allerede i denne aldersgruppen sin egen praksis for sosial sammenligning og posisjonering.
- Både kropp og kjønn viser seg å være sentrale momenter i prosessen.

Kroppsbaserte holdninger

- Hud- og hårfarge, hodeform og lignende kroppsrelaterte indikatorene brukes som skillelinje mellom "oss" og de "andre" (ved siden av språket).
- Holdninger til en annen etnisitet bygger blant annet på kroppslig annerledeshet.
- Fordommer i forhold til mennesker med et annet kroppslig-etnisk utseende finnes allerede i barnehagealderen (3-4 år). Forskningsresultater tyder på at fordommene øker fram til 7-årsalderen og reduseres deretter noe (Schaffer, 1996, s. 349)

Kroppslighet og læring

PEDAGOGISK
INTENSJON
HENSIKT, MÅL

Noen refleksjoner med tanke på pedagogisk praksis

... og barnehagelæreren/pedagogen

Ønskelige forutsetninger hos barnehagelæreren

- Barnehagelæreren må både ha bredde og dybde i forståelsen av barn som «kroppslige» aktører.
- Hun/han må vite noe om individuelle forutsetninger og om motorisk utvikling og læring. Men utviklingsfaser eller milepæler er kun orienteringspunkter for store grupper av barn men ingen «naturlover».
- Læring og utvikling er et «individuet prosjekt» som er forankret i en sosial og kulturell kontekst.
- Hun/han må kunne lese barnas verbale **og** ikke-verbale uttrykk med hensyn til deres sosiale og kulturelle bakgrunn og deres interesser og «anlegg» og setter disse i en kontekst.

Ønskelige forutsetninger hos barnehagelæreren

- Hun/han må ha et solid bevegelsesfaglig og pedagogisk grunnlag for å vurdere
 - når, i hvilken grad og på hvilken måte hun/han skal involvere seg i situasjonen (for eksempel bevegelseslek) og
 - når hun/han kan/bør trekke seg ut, når det eventuelt trengs en direkte intervensjon fra hennes/hans side og
 - når det er bedre å overlate feltet helt eller delvis til barna som aktører.
- Barnehagelæreren bør ha et reflektert grunnlag for sine ytringer, responser og initiativer
 - Når hun/han tilsynelatende ikke treffer med sin respons må hun/han ha evnen og viljen til å reflektere over situasjonen (sensitivitet og refleksivitet).
 - Hun/han må være åpen og innta ulike perspektiver og gjennom dette forbedre sine muligheter for å komme med mer hensiktsmessig respons i framtidige sammenlignbare situasjoner.

Ønskelige forutsetninger hos barnehagelæreren

- Barns kroppslighet og fysiske aktivitet bør få kontinuerlig oppmerksomhet i personalgruppen
- Organisering av rom (materialer) og tid bør ta stor hensyn til barns kroppslighet og fysisk aktiv lek
- Krav til profesjonalitet: alle barn bør inkluderes i et «minimum» av fysisk aktiv lek
- Fysisk aktive erfarings- og læringsformer bør prioriteres i alle fagområder

Hva kan personalet gjøre for å bidra til en god kroppslighet i barnehagen ?

- Gi barna rom og tid (ro) til å prøve seg
- Sørge for spennende og utfordrende oppgaver
- Ta hensyn til barnets individuelle forutsetninger og utvikling og deres interesser
- Det er lov å feile! Det er viktig å feile!
- Fokus på kropp og bevegelse i hverdagen og i all pedagogisk aktivitet
- Sørge for et trygt og tiltrekkende sosialt (og fysisk) miljø
- Legg hovedvekt på glede og mestring
- Forutsigbarhet av voksenatferd og god modellatferd, voksen deltakelse
- Bevisst forhold til og refleksjon av egen kroppslighet blant de voksne

Takk for oppmerksomheten!

Var det først ord eller (bevegelses-)handling?

- I Begyndelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud (Johannes 1)
- Det som var fra begynnelsen, det som vi har hørt, det som vi har sett med våre øine, det som vi skuet og våre hender følte på - om livets Ord ... (Johannes 1:1,2)
- I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden (1. Mosebok 1:1)
- Du, Herre, grunnfestet i begynnelsen jorden, og himlene er dine henders verk (Hebreerne 1:10)